

NOTAE
PRAEHISTORICAE

1

1981

NOTAE PRAEHISTORICAE

Informatieblad uitgegeven door Bulletin d'information édité par

de NFWO contactgroep

le groupe de contact FNRS

PREHISTORIE - PREHISTOIRE

Imprimé au Musée royal de l'Afrique centrale

Gedrukt in het Koninklijk Museum voor Midden - Afrika

JONG-PALEOLITHICUM TE KANNE EN TE ORP

Vorig jaar heeft Dr. E. Paulissen op de berm van het verbrede Albertkanaal te Kanne een concentratie aan artefacten aangetroffen. Dit jaar hebben de heren Bosmans en Van Der Haegen op vers geploegd land te Orp le Grand gelijkaardige artefacten aangetroffen. Telkenmale in samenwerking met de Nationale Dienst voor Opgravingen hebben wij er opgravingen ondernomen, die dit jaar mede onder de leiding geschieden van de heer P. Vynckier.

1. KANNE

Geografische ligging : Op de rand van de alluviale vlakte van de Jeker, waar zij het krijt verlaat, dat erg rijk is aan goede vuursteen.

Stratigrafie : Het lithisch materiaal komt voor in de top van de B₂t horizon van een Holocene bodem, die zich in de loess heeft ontwikkeld. Vanaf het begin van het Atlanticum word deze bodem afgedekt door veen en kalkrijke tuf en gedurende het Subatlanticum door colluvium. Het is niet erg duidelijk of de gebleekte leem boven de industrie al dan niet van colluviale oorsprong is. Onder de bodemhorizonten komt de bodem van Kesselt voor. Hoewel de artefacten een duidelijke gelivatie hebben meegemaakt zijn er geen verplaatsingen van betekenis vast te stellen. De verticale spreiding van de artefacten is niet groter dan de dikte van de kernen.

Structuren : Een eerste structuur bestaat in een concentratie aan artefacten in vuursteen, meer dan 1000/m². Deze concentratie werd voor de helft weggenomen door de graafwerken vóór de ontdekking. Ogenschijnlijk was ze rond met een diameter van ongeveer 3 m. Een tweede gelijkaardige structuur was veel kleiner met een diameter van 50 cm. Een derde was geërodeerd, zodat enkel de grootste stukken overbleven. Een opeenstapeling van verbrande kwarts en zandsteen keien kan als hard geïnterpreteerd worden. Paleomagnetisch onderzoek door Dr. Huss heeft uitgewezen dat de stenen na verhitting nog verplaatst waren geweest. Of de hard ook deel uitmaakt van dezelfde bewoningsactiviteit is niet zo heel zeker. In de omgeving was geen vuursteen te vinden. Juffr. H. Deckers heeft talrijke artefacten van de beide concentraties kunnen samenvoegen. Tot nog toe is er echter nog geen enkel stuk van de eerste concentratie die bij een van de tweede concentratie past.

Het archeologische materiaal bestaat uit een grote hoeveelheid gedebiteerde stukken, waarbij talrijke grote kernen met een slagvlak voor klingen. De werktuigen zijn niet talrijk maar er is een duidelijke dominantie van stekers, meestal op afknotting, waaronder talrijke Lacanstekers. Er komen evenwel ook tweeslagstekers voor. Bovendien zijn er ook enkele afknottingen. Het aantal klingen met afgestompte boord is erg beperkt. Onder de werktuigen worden er ook twee eindschrabberstekers gevonden, die duidelijk niet ter plaatse vervaardigd werden, maar als import moeten beschouwd worden.

2. ORP

Geografische situatie : Op het plateau nabij de Kleine Gete, die ter plaatse het krijt versnijdt, waarvan het vuursteen in het Neolithicum in mijnbouw ontgonnen werd. Vanop de site heeft men een zeer goed overzicht over vallei en plateau.

Stratigrafie : De twee aangetroffen concentraties bevinden zich juist onder de bouwvoor in de B₂t horizon van een afgeknot "gray-brown podzolic" op loess. Steunend op de observaties van Dr. Langohr zouden de artefacten zich op een diepte van 60 tot 70 cm bevinden beneden de top van het bodemprofiel. Uiteraard zijn faunaresten niet bewaard. De beide concentraties hebben een sterke gelivatie, sterker dan in Kanne, ondergaan met als gevolg dat talrijke artefacten in vele fragmenten zijn opgevrozen. Cryoturbaties en vorstwigactiviteit kan verantwoordelijk worden geacht voor een verticale spreiding van de artefacten, die op sommige plaatsen van de westelijke concentratie tot 30 cm kan bedragen. In de westelijke concentratie zijn door de vorst gebroken artefacten ook in het horizontale vlak door deze cryoturbaties verplaatst geweest over afstanden die tot 30 cm kunnen bedragen. Wellicht werden talrijke artefacten onder invloed van deze vorstwerking verticaal gesteld.

Structuren : De oostelijke concentratie is cirkelvormig met een diameter van 4 m. Centraal is het aantal artefacten, zowel werktuigen als debitageproducten, zeer groot, tot over 1000/m². Naar de rand toe valt deze zeer snel af. Binnen de concentratie komen talrijke verbrande zandstenen en verbrande kernen voor. Een mooi opgebouwde haard kon evenwel niet herkend worden. Op bepaalde plaatsen konden hoge concentraties van stekerafval worden vastgesteld, een vijftigtal op enkele dm². De westelijke concentratie is totaal

anders dan de oostelijke. Zij is veel minder rijk, behalve op een zeer beperkte ruimte aan de noordkant, waar binnen een sterke opeenstapeling van artefacten kleine open ruimtes zijn, die wellicht als paalspoor kunnen geïnterpreteerd worden. Hoewel de concentratie moeilijk is af te lijnen, schijnt zij ook cirkelvormig met een iets grotere diameter (5,5 m). Overigens schijnt de concentratie wel iets open te staan naar de andere concentratie toe.

Archeologisch materiaal : zoals te Kanne is de debitage zeer duidelijk georiënteerd op de productie van klingen uit kernen met één slagvlak. Bij de werktuigen vertegenwoordigen de stekers meer dan 50%. De stekers op afknotting zijn telkenmale de meest voorkomende. Lacanstekers zijn erg talrijk. Vooral in de oostelijke concentratie zijn tweeslagmiddenstekers toch wel belangrijk. Ook zware stekers komen veelvuldig voor. Eindschrabbers op kling zijn goed vertegenwoordigd. Boren en schuine afknottingen komen voor. Erg karakteristiek zijn een aantal zware zorgvuldig geretoucheerde boordschrabbers. Er is slechts 1 afgeschilferd stuk. Klingen met afgestompte boord zijn zeer zeldzaam. Soms vertonen een aantal werktuigen een soort Aurignacretouche.

BESLUITEN

Het is overduidelijk dat er zeer sterk parallellisme bestaat tussen Kanne en Orp, zowel geografisch, stratigrafisch, technologisch als typologisch.

Beide sites kunnen wellicht best in het Magdaleniaan ondergebracht worden. Nochtans is dit dan een Magdaleniaan, dat sterk afwijkt van het Magdaleniaan dat gekend is uit de Belgische grotten, waar boren, tweeslagstekers, mikroklingen met afgestompte boord en afgeschilferde stukken duidelijk dominant zijn.

De beste vergelijkingspunten zijn wellicht te zoeken in een aantal openluchtvindplaatsen in het noorden van het bekken van Parijs, zoals bijv. Etiolles en Verberie, echter niet Pincevent.

Rekening houden met de zeer sterke gelivatie, komt het mij voor dat de nederzettingen, althans de westelijke van Orp, ten laatste in de Bölling moeten worden ondergebracht.

P.M. VERMEERSCH